

НЕЗАБАРОМ НАШ ЮВІЛЕЙ – 80-ТІ РОКОВИНИ!

(ПРОДОВЖЕННЯ)

Між дарунками, які ми одержали у 1935 році від Сестер Василянок, були дві народні празничні ікони: Покров Богородиці і Хрещення (Богоявлення) Ісуса Христа. Обидві ікони виконані анонімними народними майстрами, а не професійними мистцями. Народні іконописці, талановиті сільські самоуки, вивчали основну техніку іконописання, відбувши кількарічну учнівську службу у відомих сільських майстрів, а опісля працювали самостійно. Селяни називали ікони "Боги", а народних іконописців називали "богомазами". Між селянами ця назва вважалась шанобливою, але професійні мистці використовували це зневажливо, щоб принизити творчість народних майстрів. Для писання ікон народні майстри брали за зразок ікони професійних мистців, але додавали до них народні декоративні мотиви, самобутні мистецькі уподобання, своєрідний стиль зображення та спрощене до наївності розуміння релігійних традицій, яке не завжди було канонічно правильним.

Ікони професійних мистців були коштовними і бідне сільське населення не було спроможне їх купити для власного вжитку чи для сільських церков. Проте, в українській (як у релігійній, так і у народній) традиції ікони відігравали важливу роль. Вагомі моменти людського життя – народження, весілля, похорон – відбувалися у наявності ікон. Іконою благословили в далеку дорогу – чи то до війська, а чи

на прощу. У кожній хаті мусів був ряд ікон на покутті, до яких молилися, з якими розмовляли, до яких зверталися за допомогою. Через такі всегранні потреби, народне іконописання було поширене по всій Україні. Їх замовляли для власного вжитку, а також і для церков. Роками на мистецтво народної ікони еліта та освічені особи не звертали уваги. Але в 19-

ому столітті науковці, вищі сфери суспільства та мистецький світ побачили мистецьку і творчу цінність у різних видах народного мистецтва, у тому числі і в народних іконах. Музеї та приватні колекціонери почали збирати, вивчати та зберігати цей вид мистецтва. Церковні власті та науковці заохочували населення звертати увагу на цей творчий феномен та зберігати його.

Ікона Покров Богородиці, згідно інформації, яку подали Сестри Василянки, походить з кінця 18-го століття (1768 р.) із церкви що в селі Монастирці (Журавенський повіт, Жидачівський район). На ялиновій дошці, покритій левкасом, зображення мальовані темперою. Кругом ікони - подвійна рама: – зовнішня червоного кольору, і внутрішня темно-сірого. Зображення є схематичними та спрощеними. Пропорційно постаті на іконі дещо присадкуваті. Композиція двоярусна. У верхній частині ікони Богородиця у синьому хітоні і червоній мантиї та із золотим, обведеним червоною лінією німбом, у зведених руках тримає омофор, який звисає вниз над постатями в нижньому ярусі. Посередині, в нижньому ярусі, нижче постаті Богородиці зображений Святий Роман Сладкопівець - в стихарі та в червоній дальматиці з німбом навколо голови. Він стоїть на амвоні та в руках тримає сувій. Його постать оточена білою дугою і це відокремлює його від персонажів, що по правій і лівій стороні. Сувій, правдоподібно, символізує слова та мелодію Кондака, який він написав та спі-

вав після того, коли чудом Богородиця наділила його талантом вміння творити псалми та пісні. Обабіч Святого Романа зображені єрархи в мітрах, якісь короновані постаті, а з правого боку перед єрархами стоїть Святий Андрій Юродивий та показує рукою на Богородицю. Андрій Юродивий був слов'янином і жив в Константинополі в 10-ому столітті. У чудному видінні він почув голос Спасителя, який сказав "будь Христа ради юродивий". Він послухав слів Господа і провадив життя аскетичне, повне смиренності, упокорення та вдавав, що він юродивий. Через це він багато страждав, з нього насміхалися, його били та знущалися над ним. Він витривало зносив терпіння і у вірі своїй не зламався. За ці важкі страждання Господь Бог нагородив його даром пророцтва та мудрості. І ще одна історія оповідає, що коли Константинополь оточило вороже військо, населення молилося в церкві до Матері Божої, щоб порятувала їх. Святий Андрій під час молитви мав візію, в якій Мати Божа, зійшовши з купола церкви, розпростерла омофор над людьми і тим врятувала їх і Константинополь від загибелі.

Друга ікона це - народна празнична - Хрещення Ісуса Христа, яка походить з кінця 17-го століття (1690 р.) із старої церкви в селі Словіта Золочівського повіту Львівської області. Монастир Сестер Василянок, один із найстарших (понад 300 років) був саме в селі Словіта. Перші Сестри, які приїхали до Америки організувати сиротинці та школи, походили із цього монастиря. Ікона із цієї церкви намальована олійними фарбами на липовій дошці, покритій левкасом. Постаті зображені схематично, але пропорційно вдовжені. Посередині ікони стоїть у воді Йорданської ріки Христос – у широкій набедренній пов'язці, з руками, схрещеними на грудях. У нього золотий німб кругом голови, широко відкриті очі, вуса, коротка борода і довге хвилясте во-

лося, яке спадає на плечі. Обабіч Йорданської ріки темні пагорби, що символізують береги ріки. На лівім пагорбі стоїть Іван Хреститель, благословляючи правою рукою Ісуса Христа. На правім пагорбі – ангел з великими крилами у довгому білому хітоні і червоній мантиї. У своїх напів схрещених руках тримає червону мантию для осущення Ісуса Христа, коли Христос вийде з ріки. Ікона обведена різьбленою рамою, покритою левкасом та позолочена.

Ікони завжди були важливим знаряддям для науки вірних в релігійних та церковних правдах. Особливо народні ікони виконували важливу роль для розвитку та обізнання із релігійними та духовними цінностями простолюду. Наївне та простодушне зображення релігійних сюжетів з додатком народних та апокрифічних елементів давало можливість людям вивчити та зрозуміти важливі релігійні правди та зміцнити їхню вірність та побожність.

Народні ікони є важливою частиною нашої релігійної та культурної спадщини. Шануймо і зберігаймо її.

Любов Волинець

